

**ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈА НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

**Долгорочна Програма за развој
на Институтот за акредитација
на Република Македонија за
периодот 2015-2020 година**

Вовед

Со Законот за акредитација ("Службен весник на Република Македонија", бр.120/09, 53/11 и 41/14) се уредува основањето, организацијата и работењето на Институтот за акредитација на Република Македонија (во понатамошниот текст: ИАРМ) како јавна установа која ги врши работите и задачите на национално тело за акредитација, како и постапката за акредитирање врз основа на овој и други закони и надзорот над исполнувањето на барањата за акредитација.

Акредитацијата претставува моќна алатка со која посредно се обезбедува квалитет на производите и развој на трговските односи на национално и меѓународно ниво. Воедно со акредитацијата се намалуваат, а во голем дел и се елиминираат техничките бариери при размената на стоките и услугите. Акредитацијата придонесува за повисок квалитет и подобра конкурентност на производите и услугите со најмали трошоци. Акредитацијата се спроведува на барање на домашни и странски правни лица, а се темели врз основа на Законот за акредитација и други закони и во согласност со барањата во соодветните македонски, европски и меѓународни стандарди и документи на националните, европските и меѓународните организации.

Во принцип акредитацијата има доброволен карактер и на недискриминаторски начин е достапна до секое правно лице (тело за оцена на сообразност) кое ќе поднесе Пријава за акредитација и за кое преку постапката за акредитација ќе се утврди дека ги исполнува сите барања за акредитација. Воедно, акредитацијата е основа за добивање на овластување од страна на министерствата за вршење одредени дејности.

ИАРМ спроведува постапки за акредитација на следниве типови тела за оцена на сообразност:

- лаборатории за тестирање и калибрација и медицински лаборатории,
- тела кои вршат сертификација на производи /процеси/услуги,
- тела кои вршат сертификација на системи за управување,
- тела кои вршат инспекција.

Постапките за акредитација се базираат на стандардите од серијата МКС EN ISO/IEC 17000 и МКС EN ISO 15189.

ИАРМ активно учествува во работата на европските и меѓународните организации за акредитација и притоа ги застапува интересите на Република Македонија во нив. ИАРМ е полноправна членка на Европската организација за акредитација (European co-operation for accreditation - EA) и на Меѓународната организација за акредитација на лаборатории (International Laboratory Accreditation Cooperation - ILAC).

Долгорочна Програма за развој на Институтот за акредитација на Република Македонија за периодот 2015-2020 година

Визија на ИАРМ

Еднаш акредитиран од страна на Институтот за акредитација на Република Македонија (ИАРМ) секаде прифатен.

Мисија на ИАРМ

Мисијата на ИАРМ е да обезбеди доверба во резултатите и услугите испорачани од телата за оцена на сообразност во Република Македонија.

Покрај афирмација и конфирмација на системот за акредитација на домашен план, исполнувањето на визијата и мисијата на ИАРМ е во нераскинлива причинско-последична врска и со зачувување и надградување на меѓународно стекнатиот углед и статус на ИАРМ како единствено национално тело за акредитација - полноправен член на европското и светското семејство за акредитација и статусот на потписник на EA-MLA¹ и ILAC-MRA² Договорите.

Мисијата и Визијата на ИАРМ ги следат или подобро речено ги разработуваат визиите на Владата на РМ за: постоење на здрава национална инфраструктура за квалитет и градење и развој на отворено и економски конкурентно општество, како услов за постигнување на стратешката цел на надворешната политика на Република Македонија, односно полноправно членство во Европската унија.

Визијата и мотото на ИАРМ се сублимирани во една мисла: „Еднаш акредитиран, секаде прифатен”.

Стратегија на ИАРМ

За исполнување на мисијата и визијата, стратешки приоритет и цел на ИАРМ е постојано да обезбедува ефикасен и ефективен систем на акредитација еднаков на системите во развиените земји од Европа и светот.

Оттука, за постигнување на таа цел, ИАРМ ќе се стреми кон реализирање на задачи и принципи во работењето, како во поглед на акредитациските активности, така и во однос на соработката на национален и надворешен план. Механизмот за исполнување на истите е во рацете на менаџментот и квалитетниот кадар.

---

¹EA-MLA (European cooperation for Accreditation – Multilateral Agreement) претставува договор потпишан помеѓу акредитациските тела, членки на EA, за признавање на еднаквост и доверливост, а со тоа и прифаќање на акредитираните сертификациски, инспекциски и калибрациски сертификати и извештаи од тестирање низ цела Европа.

²ILAC-MRA (International Laboratory Accreditation for Cooperation – Mutual Recognition Agreement) претставува договор потпишан помеѓу акредитациските тела, членки на ILAC, за признавање на еднаквост и доверливост, а со тоа и прифаќање на акредитираните инспекциски сертификати и извештаи од тестирање низ светот.

Во тој правец ИАРМ примарно ќе ги исполнува следниве активности:

- *ИАРМ ќе одржува систем за акредитација во Република Македонија согласно серијата стандарди ISO 17000 и ISO 15189 и ќе ги почитува ЕА, ИЛАС и IAF документите*

За остварување на оваа активност, ИАРМ во потполност ќе ги следи барањата и новините на релевантните документи на меѓународно и европско ниво и истите ќе ги вградува во својот систем за акредитација.

- *Одржување и развивање на договорите за меѓусебно признавање во рамки на ЕА, ИЛАС и IAF*

Тоа ќе обезбеди олеснување на меѓународната трговија преку елиминирање на техничките бариери во трговијата и олеснет и непречен пристап и пласман на домашните производи и услуги под знакот на акредитацијата. Во таа насока ИАРМ планира во 2015 година да го одржи својот статус на потписник на договорите за признавање во рамки на ЕА и ИЛАС за: лаборатории за тестирање и калибрација, сертификациски тела за производи и инспекциски тела, и официјално да стане потписник во областа на медицински лаборатории. Се очекува во месец мај 2015 година ЕА МЛА Договорот да се официјализира и за оваа област. До 2020 година ИАРМ планира да го одржи претходно споменатиот статус на потписник и да го прошири за областа на акредитација на тела за сертификација на системи за управување.

- *ИАРМ ќе обезбеди акредитацијата да стане единствено и универзално средство за потврдување на оспособеноста на телата за оцена на сообразност*

Во таа насока, постојано ќе се развива свеста кај домашните субјекти дека акредитацијата е единствено и универзално средство за потврдување на оспособеноста на телата за оцена на сообразност. Во однос на ова, улогата на државата е исто така многу важна затоа што истата се повеќе треба да го практикува принципот на доделување на овластувања само врз основа на претходно доделена акредитација.

- *Учествува во работата на европските и меѓународни организации за акредитација и во нив ги застапува интересите на Република Македонија*

Мисионерската визија на ИАРМ на надворешен план има своја конфирмација преку евалуацијата од страна на европските и меѓународните организации за акредитација, а истата е започната пред повеќе години, со поднесување апликации за членство во акредитациските семејства, за да се достигне до степенот на полноправно членство со подеднакво и уважено право на глас, што подразбира учество во работата на органите и телата на организациите. Притоа, овие активности на меѓународен план значат и афирмација на Република Македонија, односно претставување и застапување на нејзините интереси.

Затоа, во периодот 2015-2020 година ИАРМ ќе продолжи да го проширува своето учество во работата на европските и меѓународни организации за акредитација и во нив да ги застапува интересите на Република Македонија.

Како полноправен член на двете организации, ИАРМ задолжително ќе учествува на годишните состаноци на Генералните собранија на ЕА и на ИЛАС,

бидејќи е член со активно право и должност да учествува и гласа за нови мерки и резолуции од областа на акредитацијата во светски рамки, а кои потоа вертикално треба да се транспонираат на национално ниво во соодветна правна форма.

Во тек на 2015 година ИАРМ ќе поднесе апликација за членство во Меѓународниот форум за акредитација (IAF). Поднесувањето на апликацијата за членство во уште една светска организација за акредитација е предизвик плус, но слободно може да се каже и обврска за ИАРМ на патот на надградување и јакнење на својот меѓународен углед и статус, што ќе има директен ефект на домашен терен, бидејќи ќе значи придобивка плус за домашната економија.

- *ИАРМ ќе ја развива и одржува билатерална соработка со телата за акредитација во регионот и пошироко*

Во рамки на активностите на надворешен план, ИАРМ особено внимание ќе посвети на билатералните односи со националните тела за акредитација пред се од регионот. ИАРМ ќе ја одржува и надградува соработката со националните тела за акредитација од регионот согласно потпишаните билатерални договори со: Србија, Црна Гора, Бугарија, Албанија, Хрватска, Турција, Косово, Босна и Херцеговина и Молдавија.

Исто така, ИАРМ ќе ги одржува и надградува договорите за соработка склучени со Акредитацискиот сервис на Велика Британија (UKAS) и Германското тело за акредитација (DAKks).

Врз основа на потпишаниот Меморандум за Разбирање помеѓу ИАРМ и Федералната служба за акредитација на Руската Федерација (RusAccreditation), соработката помеѓу двете тела ќе се одвива според Годишна програма за активности, која ќе биде заеднички изготвена.

- *Развивање на соодветен систем за акредитација и оптимална организација во зависност од специфичните потреби на Република Македонија*

ИАРМ постојано ќе ги прилагодува актите за организација и систематизација во зависност од специфичните потреби на Република Македонија, но притоа мора да обезбеди организацијата на ИАРМ да биде компатибилна на организациите на телата за акредитација на меѓународно и европско ниво, на начин што ќе има обезбедено независност, објективност, непристрасност и компетентност во работата.

- *Прилагодување и оптимизација на постапките за акредитација и делување во правец на задоволување на потребите на корисниците на своите услуги*

ИАРМ досега има акредитирано 149 тела за оцена на сообразност и има 30 нови пријави за акредитација. Согласно годишните планови за работа и надзор на ИАРМ, ќе се реализираат редовни надзори на веќе акредитираните тела, а воедно ИАРМ ќе работи и по новодоставени пријави за акредитација што ќе значи зголемување на бројот на акредитирани тела за оцена на сообразност. Во тие рамки ИАРМ ќе одговори и на барањата за акредитирање на тела за оцена на сообразност согласно проектите на Владата на РМ.

- *ИАРМ постојано ќе обезбедува објективна, непристрасна, недискриминаторска и компетентна постапка за акредитација, со најмали трошоци*

При спроведување на постапките за акредитација ИАРМ ќе се придржува на принципите на акредитација за објективност, непристрасност и недискриминаторски однос кон сите заинтересирани страни и ќе води грижа да трошоците ги сведе на нјниско ниво.

- *Развивање на нови шеми за акредитација, согласно барањата на корисниците на своите услуги и барањата на регулаторите*

Во рамки на развојните активности, ИАРМ ќе развива нови шеми за акредитација пред се согласно специфичните потреби на Република Македонија, како што се шемите за акредитација на тела за сертификација на персонал и за организатори на тестирање на оспособеност. Развојот на овие шеми ќе биде во соработка со заинтересираните страни, потпомогнати со работата на Техничките комитети на ИАРМ.

- *Развивање на процедурата за акредитација на нотифицирани тела, паралелно со преговорите за членство на Македонија во Европската Унија и иницијативата за потпишување на Европскиот договор за аоцена на сообразност (Agreement on Conformity Assessment and Acceptance – АСАА)*

Со потпишување на АСАА договорот акредитацијата станува предуслов за нотификација на телата за оцена на сообразност од страна на министерствата. ИАРМ ќе продолжи да ги следи правилата на ЕА за акредитација на нотификациони тела и во зависност од потребите ќе развие соодветни процедури.

- *Обезбедување оптимален пул на оценувачи и експерти кои ќе бидат вклучени во оценките на телата за оцена на сообразност*

ИАРМ ќе продолжи со својата пракса, секогаш кога е можно, во оценките на телата за оцена на сообразност да вклучува домашни оценувачи и експерти, со што се намалува висината на трошоците за акредитација.

- *Обуки на оценувачите, а може да изведува и други обуки наменети за потенцијалните акредитирани тела*

ИАРМ постојано, а во зависност од потребите, ќе организира обуки за оценувачи, со цел проширување на пулот на оценувачи и одржување на нивните компетенции. По потреба ќе изведува и ќе учествува на обуки наменети за потенцијалните акредитирани тела и други заинтересирани страни, со што ќе придонесе за подобро разбирање на барањата за акредитација.

- *Соработка со органите на државната управа и другите економски субјекти на подрачјето на акредитацијата и изведување на процедурите за оцена на сообразноста*

ИАРМ ќе продолжи да ја продлабочува својата соработка преку учество во работата на повеќе работни групи формирани од страна на Владата на Република

Македонија, Министерството за економија, Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство и останати министерства.

ИАРМ ќе продолжи со активностите во рамките на Комитетот за надзор на пазарот и соработката со Стопанските комори во Република Македонија;

- *Соработка со институции од подрачјето на инфраструктурата за квалитет пред се: Бирото за Метрологија (БМ), Институтот за стандардизација на Република Македонија (ИСРМ) и телата за оцена на сообразност*

Тргувајќи од исклучителното значење на изградбата на здрава национална инфраструктура за квалитет, ИАРМ како значаен фактор во изградбата на истата ќе продолжи да ја зајакнува и проширува својата соработка со другите институции од подрачјето на инфраструктурата за квалитет.

- *ИАРМ ќе врши промоција на системот за акредитација во Република Македонија*

За исполнување на оваа цел, ИАРМ афирмацијата на домашен план ја врши преку јакнење на свеста кај економските субјекти, регулаторите и кај граѓаните за значењето и придобивките од акредитацијата преку промоција на системот за акредитација во Република Македонија.

ИАРМ ќе продолжи да ги проширува своите промотивни активности затоа што е евидентно дека тие даваат резултати со оглед на зголемениот интерес на телата за оцена на сообразност во Република Македонија за акредитацијата и јакнењето на свеста за значењето и придобивките од акредитацијата кај пошироката јавност. Промоцијата се обезбедува на соодветни начини, организирање на отворени средби и трибини, издавање и дистрибуирање на печатен материјал на најразлични теми од областа на акредитацијата, информирање на јавноста преку одржување на прес конференции, поддршка и активно учество во одбележување на Светскиот ден на акредитацијата, учество на најразлични собири, конференции со излагање на теми од аспект на акредитацијата, редовно публикување на новините во работата и други информативно-промотивни содржини на сопствената веб страна и во други гласила, соработка со други субјекти кои имаат заедничка или допирна цел со афирмирање на акредитацијата и др.

- *Зајакнување на севкупните материјално-технички ресурси и капацитети во поглед на условите за работа и особено на човечките ресурси, преку вработување на нов стручен и компетентен кадар, мотивиран да ја извршува мисијата на ИАРМ непристрасно, објективно и компетентно*

За исполнување на сите активности, неопходен предуслов е ИАРМ да има обезбедено независност, стручност, компетентност и објективност на институционалните капацитети инволвирани во неговото работење: Советот на ИАРМ како највисок орган на управување, директорот на ИАРМ, вработените, од кои дел се и водечки оценувачи во постапките за акредитација, секторските, техничките комитети и други органи и тела, надворешните соработници (оценувачи и експерти).

Тука повторно треба да се спомене и неопходноста од одржување на обуки за надградување на компетентноста на кадарот, како еден од основните услови за успешно и квалитетно спроведување на постапките за акредитација.

Исто така, за да одговори на современите барања и предизвици во работата, ИАРМ треба да:

- одржува и развива напреден информациско-комуникациски технолошки систем (ИКТ), и
- да одржува и надградува соодветна електронска база на податоци за постапките за акредитација и за пулот на оценувачи и експерти и да зачувува резервна копија на истите, со целосо почитување на прописите за заштита на личните податоци со кои располага и ракува.

Сите овие задачи ИАРМ мора континуирано да ги извршува, а нивната реализација ќе се одвива преку деталните Годишни програми за работа на Институтот за акредитација на Република Македонија кои ги донесува Владата на Република Македонија за секоја календарска година и со обезбедување доволни средства од Буџетот на Република Македонија за непречено работење.

За таа цел беспрекорно треба да функционира соработката помеѓу врвното раководство на ИАРМ, тоа се: Советот на ИАРМ, директорот на ИАРМ, менаџерот за квалитет и раководните лица во ИАРМ.

Мерливоста на реализацијата на утврдените цели редовно се евалуира преку два механизми, и тоа преку: спроведување редовна Интерна проверка во ИАРМ и Годишно преиспитување на раководството на ИАРМ, согласно барањата на стандардот ISO 17011 согласно кој работи ИАРМ.

Директор
Д-р Трпе Ристоски